

Asia: VN/11042/2025

Apuvälinepalveluiden laatusuositus ja valtakunnalliset lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineiden luovutusperusteet 2026 päivitys

Taustakysymykset

Vastaajan taustaorganisaatio

Vammaisjärjestö

2.1 Apuvälinepalvelua ohjaavat lait ja säädökset

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

Lausuntopyyntöissä ei ole erikseen kohtaa yleisille kommenteille. Kuulovammaisten Lasten Vanhempien Liitto ry kiittää mahdollisuudesta lausua lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineiden päivitettävänä olevista luovutusperusteista. Liitto edustaa alle 18 -vuotiaiden kuulovammaisten lasten perheitä riippumatta lapsen kuulon tasosta, kommunikaatiotavasta tai käytettävästä apuvälineratkaisusta.

Yleisellä tasolla liitto haluaa huomauttaa, että osassa oppaassa kuvatuista apuvälineistä esitellään ainoastaan itse väline, eikä niiden luovutukselle ole määritelty varsinaisia kriteerejä. Vaikka oppaan nimi on Valtakunnalliset lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineiden luovutusperusteet, sen sisältö ulottuu myös vammaispalvelulain nojalla myönnettäviin laitteisiin ja teknisiin ratkaisuihin eri vammaisryhmille. Tästä näkökulmasta nimi on harhaanjohtava ja voi aiheuttaa epäselvyyttä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten keskuudessa. Se vaikeuttaa eri lainsäädäntöihin perustuvien apuvälineiden ja laitteiden luovutuskriteerien erottamista toisistaan.

2.1.2 Vammaispalvelulain mukaiset palvelut

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

Teksti kuvaa vammaispalvelulain mukaista järjestämisvastuuta ja palvelurakennetta asiallisesti, mutta on vaikeaselkoinen ja hallinnollisesti painottunut. Vastuunjako lääkinnällisen kuntoutuksen ja vammaispalvelujen välillä ei avaudu riittävän ymmärrettävästi, eikä palvelupolku hahmotu selkeänä kokonaisuutena.

Tekstissä mainitaan yksilöllinen arviointi ja elämänvaiheiden huomioiminen, mutta lapsen edun ensisijaisuus ja palvelujen jatkuvuus eivät tule riittävän vahvasti esiin. Kuulovammaisen lapsen tarpeet voivat muuttua nopeasti elämänvaiheiden ja arjen ympäristöjen vaihtuessa, eikä vastuunjako eri lakien välillä saa johtaa viiveisiin tai katkoksiin palveluissa.

Liitto korostaa, että tekstiä tulee tulkita ja soveltaa YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen mukaisesti siten, että lapsen etu on ensisijainen kaikessa päätöksenteossa. Lisäksi YK:n vammaissopimuksen veloitteet edellyttävät, että vammaisella lapsella on oikeus yhdenvertaiseen osallisuuteen, saavutettaviin palveluihin ja riittävään tukeen ilman kohtuutonta taakkaa perheille.

2.1.3 Kelan ammatillisen kuntoutuksen apuvälineet

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

2.2 Apuvälinepalvelut eri asumismuodoissa

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

3 Toimintakyky apuvälinepalvelun perustana

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

Toimintakykyä ja ICF-viitekehystä koskeva teksti on ammatillisesti perusteltu, mutta lapsiperheiden näkökulmasta vaikeaselkoinen ja liiaksi asiantuntijakieleen nojaava. Teksti ei riittävästi avaa, miten

toimintakyvyn arviointi käytännössä tukee kuulovammaisen lapsen arkea, oppimista, kielen kehitystä ja osallisuutta eri toimintaympäristöissä.

Toimintakyvyn arvioinnissa tulee korostaa lapsen kehitysvaihetta ja osallisuuden mahdollistamista, ei vain yksilön rajoitteita. Arvioinnin lähtökohtana tulee olla se, miten apuvälineet tukevat lapsen yhdenvertaista osallistumista. Tekstiä tulee tulkita YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen ja YK:n vammaissopimuksen mukaisesti siten, että lapsen etu on ensisijainen ja apuvälineet turvaavat vammaisen lapsen oikeuden kehittymiseen ja osallisuuteen.

4 Apuvälinepalveluprosessi

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

6.1 Potilas- ja laiteturvallisuus

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

6.2.1 Hyvinvointialueiden vastuu

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

6.2.2 Apuvälineen omistavan tahon vastuu

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

6.2.3 Apuvälineen käyttäjän vastuu

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

Teksti on selkeä, mutta korostaa lasten osalta liiallisesti yksilön korvaus- ja vastuuvastuita. Kirjaus siitä, että myös alle 18-vuotias on korvausvelvollinen, edellyttää selvennystä lapsen iän, kehitystason ja huoltajien vastuun osalta.

6.3 Apuvälineen huolto/korjaus

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

6.4 Apuvälineiden kuljetus

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

6.5 Kaksoiskappale

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

6.6 Apuvälineiden hankintatavat

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

7 Oppaassa käytetyt käsitteet

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

Käsitteisiin on hyvä lisätä myös, mitä toimintakyvyllä tarkoitetaan.

04 03 33 Hengitystieortoosit

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

04 06 06 Tukisukat ja tukihihat käsivarsille ja jaloille ja muille kehon osille

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

06 Ortoosit ja proteesit

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

06 15 Toiminnalliset hermo-lihasstimulaattorit ja hybridiortoosit

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

06 18 Yläraajan proteesit

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

06 24 Alaraajan proteesit

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

06 30 03 Peruukit

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

09 09 Pukeutumisen ja riisuutumisen apuvälineet

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

09 12 WC-apuvälineet

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

09 33 Peseytymis-, suihku- ja kylpyvälineet

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

12 08 Valkoiset kepit ja tukikepit

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

12 23 Pyörätuolit, lisävoimalliset

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

12 24 09 Käsikäyttöisten pyörätuolien lisävoimalaitteet

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

15 Kotielämän ja siihen osallistumisen apuvälineet

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

22 03 03 Valonsuodattimet (absorptiolasit)

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

22 03 06 Silmälasit ja piilolinssit

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

22 03 09 Suurentavat lasit, linssit ja linssikoonpanot

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

22 03 18 Suurennuslaitteet

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

22 06 Kuulon apuvälineet

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

Kuulovammaisten Lasten Vanhempien Liitto ry katsoo, että esitetty teksti sisältää kattavasti lääketieteelliset ja tekniset määrittelyt, mutta ei ole kokonaisuutena selkeä tai helposti ymmärrettävä. Liiton näkemyksen mukaan luovutusperusteita tulisi täsmentää ja yhdenmukaistaa valtakunnallisesti. Arvioinnissa on tärkeää huomioida myös kuunteluväsymys (listening fatigue) merkittävänä toimintakykyä heikentävänä tekijänä.

Lapsia koskevat luovutusperusteet ovat hajallaan eri kohdissa, eikä alle 18-vuotiaita koskevaa kokonaislinjausta ole helposti tunnistettavissa. Liitto pitää tärkeänä, että lasten ja nuorten apuvälineiden luovutusperusteet kootaan selkeästi omaksi kokonaisuudekseen, jossa tuodaan esiin lapsen oikeus toiminnallisesti riittävään kuuloon kaikissa arjen ympäristöissä, kuten varhaiskasvatuksessa, koulussa ja vapaa-ajalla.

Tekstissä painottuvat desibelirajat ja mittaustulokset, mutta lapsen toiminnallinen toimintakyky, kehitysvaihe ja arjen vaatimukset jäävät osin toissijaisiksi. Pelkkä kuulokynnys ei aina kuvaa lapsen todellista tuen tarvetta. Myös lievä tai toispuolinen kuulovamma voivat vaikuttaa merkittävästi puheen ja kielen kehitykseen, oppimiseen, kuuntelujaksamiseen ja sosiaaliseen vuorovaikutukseen erityisesti meluisissa ympäristöissä. Luovutusperusteissa tulisi korostaa kokonaisarviointia mittaustulosten rinnalla.

Kohta, jossa kuulokojeen luovuttamisen edellytykseksi mainitaan asiakkaan motivaatio, on lasten osalta ongelmallinen. Pienillä lapsilla apuvälineen käyttö perustuu aikuisen ohjaukseen ja ympäristön tukeen, eikä motivaatiota voida arvioida samalla tavoin kuin aikuisilla.

Kuulolaitteiden merkkikohtaisten lisämikrofonien luovutusta koskeva kirjaus ei muodosta tosiasiallista, yhdenmukaista luovutusperustetta. Nykyinen muotoilu, jossa luovutus perustuu kuulokeskuksen asiantuntijatyöryhmän yksilölliseen tarvearvioon, jättää merkittävää tulkinnanvaraa ja johtaa käytännössä suuriin alueellisiin eroihin lisämikrofonien saatavuudessa. Lisämikrofoni tulisi myöntää ennaltaehkäisevästi.

Lisäksi liitto korostaa, että yhdenvertaisuus ja ennaltaehkäisy tulee näkyä selvemmin. Apuvälineiden saatavuuden ei tule muodostua liian jäykkien tai tulkinnanvaraisten kriteerien varaan, vaan tavoitteena on turvata lapsen kielen kehitys, oppiminen ja osallisuus mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

22 13 21 Daisy-soittimet ja e-kirjojen lukijat

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

22 29 Merkinanto-, hälytys- ja paikannusvälineet

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

Luovutusperuste on jäänyt jälkeen lainsäädännön muutoksista ja edellyttää kokonaisvaltaista päivittämistä vastaamaan uuden vammaispalvelulain linjauksia. Uudessa laissa ei enää käytetä vaikeavammaisuuden käsitettä, joten sitä ei tule sisällyttää luovutusperusteisiin. Nykyinen viittaus esimerkiksi yli 60 dB:n kuulokynnykseen perustuu WHO:n määritelmään vaikeasta kuulovammasta, mutta tällainen yksittäiseen lääketieteelliseen kriteeriin nojaaminen ei vastaa uuden lain lähtökohtia.

Uusi vammaispalvelulaki painottaa vamman ja toimintaympäristön välistä yhteisvaikutusta. Tämän vuoksi apuvälineiden myöntämistä ei voida enää perustaa pelkästään vamman asteeseen, kuten

kuulovamman tasoon, vaan arvioinnin tulee olla kokonaisvaltaisempi ja huomioida yksilöllinen toimintakyky ja arjen tilanteet.

Merkinantovälineitä koskeva teksti sisältää keskeiset tekniset kuvaukset. Merkinantovälineillä on kuulovammaisille lapsille ja heidän perheilleen keskeinen merkitys arjen turvallisuuden, toimintakyvyn ja hyvinvoinnin kannalta, mutta tämä näkökulma ei tekstissä tule riittävästi esiin.

Tekstissä painottuu ohjeellinen >60 dB kuulokynnystaso. Kuulovamma, myös lievä tai toispuoleinen, voi heikentää merkittävästi hälytysten havaitsemista, erityisesti öisin tai meluisissa ympäristöissä. Tämä koskee esimerkiksi vauvan itkun, ovikellon, puhelimen tai palo- ja savuhälytysten kuulemista.

Liitto katsoo, että pelkkä kuulokynnystaso ei ole riittävä peruste arvioitaessa merkinantovälineiden tarvetta, vaan arvioinnissa tulee huomioida perheen kokonaistilanne, arjen olosuhteet ja turvallisuustekijät. Lasten turvallisuuden varmistaminen on ensisijainen tavoite, ja apuvälineiden saatavuuden tulee tukea tätä tavoitetta riittävän varhain, ilman liian tiukkaa rajaamista kuulonaleneman asteen perusteella.

Teksti ohjaa merkinantovälineiden luovutuksen pääsääntöisesti sosiaalitoimen vammaispalveluihin, mutta vastuunjako lääkinällisen kuntoutuksen ja sosiaalitoimen välillä jää epäselväksi. Liitto pitää tärkeänä, että perhe ei joudu itse selvittämään, mikä taho vastaa apuvälineen myöntämisestä, vaan palvelujärjestelmän tulee toimia lapsen edun mukaisesti joustavasti ja viivytyksettä. Tekstiin tulisi lisätä selkeämpi kuvaus vastuunjaosta sekä perheelle ymmärrettävä ohjaus siitä, miten ja mistä apuvälinettä haetaan.

22 39 05 Tuntoaistiin perustuvat näytöt

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

22 45 Suunnistautumisvälineet

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

24 06 Apuvälineet pakkausten käsittelyyn

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

Poistettavaksi ehdotettavat luokat

Poistetaanko apuvälineluokka 09 09 06 Kenkälusikat ja saapasrengit?

-

Poistetaanko apuvälineluokka 09 09 09 Vaatepitimet

-

Poistetaanko apuvälineluokka 09 42 06 Sähköhammasharjat

-

Poistetaanko apuvälineluokka 15 03 06 01 Siivuttajat ja leikkurit

-

Poistetaanko apuvälineluokka 15 03 06 04 Juustohöylät

-

Poistetaanko apuvälineluokka 15 03 06 05 Raastimet

-

Poistetaanko apuvälineluokka 15 03 06 06 Hakkurit

-

Poistetaanko apuvälineluokka 15 03 09 02 Kuorimaveitset

-

Poistetaanko apuvälineluokka 15 03 09 04 Siemenkodan poistimet

-

Poistetaanko apuvälineluokka 15 03 12 Leivontavälineet

-

Poistetaanko apuvälineluokka 15 06 09 Astiankuivaustelineet

-

Poistetaanko apuvälineluokka 15 06 15 Tiskiliinan vääntimet

-

Poistetaanko apuvälineluokka 15 09 18 01 Ruokalautaset

-

Poistetaanko apuvälineluokka 15 15 21 01 Yleissakset

-

Poistetaanko apuvälineluokka 24 06 03 Avaajat

-

Poistetaanko apuvälineluokka 24 06 06 Putkilonpuristimet

-

Suokas Sari
Kuulovammaisten Lasten Vanhempien Liitto ry